

Kde hledat spojence?

17.března 2004 Ladislav Mrklas

Občas se můžeme setkat s tvrzením, že ODS je výjimečnou a nestandardní stranou, která nemá žádné blízké spojence na evropské či světové politické mapě.

Toto tvrzení je často vedeno snahou vylíčit ODS jako stranu izolovanou, stranu bez mezinárodní perspektivy. Tento text je reakcí na uvedené konstrukce.

Při studiu politických stran užívá politologie koncepci tzv. stranických (ideologických) rodin. Tyto rodiny reprezentují strany s obdobnými programy a politickými idejemi. K demokratické pravici můžeme v zásadě řadit tři stranické rodiny: křesťansko-demokratickou, liberální a konzervativní. Přiřadit stranu do určité rodiny lze v zásadě dle tří hlavních kritérií: 1) dle názvu, 2) dle toho, jak strana chápe sebe samu, resp. jak ji chápou její voliči, a 3) dle její příslušnosti k nadnárodním uskupením příbuzných politických stran. První kritérium může být dosti zavádějící, což dokazují dvě evropské strany (konkrétně slovinská a portugalská), jež nesou název sociálně demokratické, a přesto se hlásí k pravému středu. Naopak další dvě kritéria vypovídají o postavení strany mnohem spolehlivěji.

Ve kterých zemích na západ od našich hranic můžeme najít síly blízké liberálně-konzervativní ODS? Za předpokladu, že sousloví liberálně-konzervativní značí liberální ekonomické a konzervativní hodnotové ukotvení, a zároveň vnitrostranické prostředí, kde vedle sebe soužívá jak spíše liberální, tak spíše konzervativní proud, můžeme směle říci, že prakticky ve všech západoevropských zemích. Pro příklad bychom mohli jít do Velké Británie s její tradicí Konzervativní strany, Francie s širokým pravicovým uskupením Svaz pro lidové hnutí prezidenta Chiraca, Španělska s Lidovou stranou v březnu odcházejícího úspěšného premiéra Aznara, Itálie s Berlusconiho uskupením Vzhůru Itálie nebo Skandinávie, kde na pravici dominují konzervativci (Norsko, Švédsko) či pravicoví liberálové (Dánsko). Všechny tyto strany s ODS spojuje důraz na volný trh, suverenitu jedince, rodinné hodnoty, omezený, avšak silný, stát v duchu hesla „právo a pořádek“, obhajobu národních zájmů (včetně určitých výhrad proti některým trendům evropské integrace). Trochu jiná situace je v Německu a Rakousku, kde jsou hlavními nesocialistickými silami křesťanští demokraté. Ještě odlišnější jsou stranická spektra v zemích Beneluxu, kde středoví křesťanští demokraté soupeří se středopravicovými liberály. Obecně se dá říci, že křesťanští demokraté kladou větší důraz na sociální solidaritu a evropskou integraci, i když téměř to samé platí i o belgických liberálech premiéra Verhofstadta. Všechny jmenované strany nicméně spojuje role hlavní protiváhy socialistických stran, jež jsou hlavními zastánkyně soudobého sociálního státu. Určitou pochybnost v tomto ohledu můžeme mít snad jedině o křesťanských demokratech v obou částech Belgie, Lucembursku a některých malých křesťanskodemokratických uskupeních v Itálii. V poslední době se k těmto stranám připojila i menší nelevicová strana ve Francii – Svaz pro francouzskou demokracii.

Díky změnám na přelomu 80. a 90. let minulého století může ODS najít zdatné spojence také v některých nových demokraciích ve střední a východní Evropě. Jde zejména o nyní opoziční maďarský Svaz mladých demokratů – FiDeSz a jeho menšího partnera Maďarské demokratické fórum, estonskou pravici, která – ač roztržštěná do několika stran (zejména strana Vlast a nové uskupení Res Publica) – přece dokáže dlouhodobě a vcelku úspěšně vládnout nebo bulharský Svaz demokratických sil. Roztržštěností se dnes naopak vyznačuje slovinská, slovenská, polská a rumunská pravice. Slovinské pravici vévodí trojlístek uskupení: středopravicová Slovinská lidová strana, antikomunistické Nové Slovinsko a výše zmíněný sociální demokraté. Na sousedním Slovensku, jež může přes značné a zcela pochopitelné problémy sloužit jako reformní vzor, se právě rozštěpila největší strana vládní koalice – Slovenská křesťanská a demokratická unie. Vedle ní však funguje také dlouhodobě stabilní Křesťanskodemokratické hnutí – odpůrce evropské ústavy. Opomenout pak nesmíme ani středopravicovou Stranu maďarské koalice. V Polsku hraje prim strana pravého středu Občanská platforma a vyhraněně pravicové a eurokritické uskupení Právo a spravedlnost, které v posledních měsících získávají významné politické body a mílovými kroky se přibližují vládním

pozicím. Nejhůře je na tom patrně rumunská pravice, rozštěpená do řady stran, které jen obtížně hledají společnou notu proti levicově-populistické a nacionalistické vládě. Ideové spojence má však ODS také v zámorí. Stačí jmenovat ty nejsilnější: americká Republikánská strana, znovusjednocení kanadští konzervativci, Liberální strana v Austrálii či Národní strana na Novém Zélandu.